

DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

- Betreft:**
- Voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het VLAREBO-besluit van 14 december 2007, het besluit van de Vlaamse Regering van 12 december 2008 tot uitvoering van titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid en het VLAREL van 19 november 2010
 - Principiële goedkeuring

Samenvatting

Het voorontwerp van besluit voorziet in de wijziging van verschillende bepalingen in het VLAREBO-besluit, het Milieuhandhavingsbesluit en het VLAREL.

Het voorontwerp van besluit bevat volgende inhoudelijke wijzigingen:

- De invoering van een regeling voor de cofinanciering van beschrijvende bodemonderzoeken bij brandweegerelateerde PFAS-verontreinigingen;
- De wijziging van de bestaande cofinancieringsregeling;
- Wijzigingen van het VLAREBO, VLAREL en Milieuhandhavingsbesluit die voortvloeien uit recente ontwikkelingen.

Daarnaast omvat het voorontwerp van besluit nog een aantal juridisch-technische aanpassingen en correcties.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/INHOUDELIJK

STRUCTUURELEMENT/BELEIDSDOELSTELLING

BELEIDSDOMEIN: Omgeving

BELEIDSVELD: Omgeving en natuur

INHOUDELIJK STRUCTUURELEMENT: Bodem en ondergrond

Het voorliggende besluit van de Vlaamse Regering beoogt diverse bepalingen in het VLAREBO, het VLAREL en het Milieuhandhavingsbesluit te wijzigen. De belangrijkste inhoudelijke wijzigingen gaan over:

a. Cofinanciering van beschrijvende bodemonderzoeken bij brandweer gerelateerde PFAS-verontreinigingen

Hierbij is het opzet om een cofinancieringsregeling te voorzien voor de uitvoering van beschrijvende bodemonderzoeken voor PFAS-verontreiniging als gevolg van brandbestrijding en brandbestrijdingsoefeningen.

Deze cofinancieringsregeling wil exploitanten, gebruikers of eigenaars die conform het Bodemdecreet de verplichting hebben om een beschrijvend bodemonderzoek voor PFAS-verontreiniging uit te voeren, ertoe aanzetten om versneld over te gaan tot zo'n beschrijvend bodemonderzoek. Verder heeft de voorgestelde cofinancieringsregeling ook tot doel het maatschappelijk draagvlak voor het bodemsaneringsbeleid in het Vlaamse Gewest op termijn te verhogen. De verplichting om een beschrijvend bodemonderzoek voor PFAS-bodemverontreiniging als gevolg van branden en/of andere incidenten wordt in bepaalde gevallen als onbillijk ervaren. Met de cofinancieringsregeling kan aan dit euvel worden tegemoetgekomen.

Daarnaast hebben er een aantal saneringsplichtigen reeds beschrijvende bodemonderzoeken opgestart of afgerond. De cofinancieringsregeling voorziet een overgangsmaatregel waarbij deze "goede leerlingen" niet afgestraft worden, meer bepaald de retroactieve toekenning van cofinanciering voor alle kosten van beschrijvende bodemonderzoeken voor brandweergelateerde PFAS-verontreinigingen uitgevoerd na 21 september 2021.

b. Wijziging bestaande cofinancieringsregeling voor de uitvoering van bodemsanering voor historische bodemverontreiniging

In de huidige cofinancieringsregeling voor de bodemsaneringswerken m.b.t. historische bodemverontreiniging wordt het personele toepassingsgebied uitgebreid met de eigenaars die door een beslissing van de OVAM of de Minister (administratief beroep) of van rechtswege zijn vrijgesteld van de saneringsplicht.

Hoewel de OVAM naar een integratie van de herontwikkeling en de ambtshalve sanering streeft, is het toch niet mogelijk om in alle situaties ambtshalve op te treden vanwege de beperkte financiële middelen en personeel bij de OVAM. De wijziging van het personeel toepassingsgebied en het optrekken van het maximale percentage van de cofinanciering tot 80%, specifiek voor eigenaars die van saneringsplicht zijn vrijgesteld, kan ervoor zorgen dat vrijgestelde eigenaar bij een financiële afweging van de voordelen (mogelijkheid tot herontwikkeling en geoptimaliseerd gebruik van het terrein na infrastructuurwerken) en nadelen (20% van de kosten voor de bodemsaneringswerken zullen ten zijnen laste zijn) toch wenst over te gaan tot uitvoering van de bodemsaneringswerken en dat in eerste instantie op eigen kosten. Voor 80% van de kosten kan de eigenaar daarna via facturen een tussenkomst via cofinanciering vragen.

Daarnaast wordt het maximale bedrag van de cofinanciering verhoogd van 200.000 euro naar 300.000 euro, wat in overeenstemming is met de wijzigingen in de Europese de-minimisregeling.

c. Overige wijzigingen

Verder zijn er nog enkele inhoudelijke wijzigingen met een beperktere inhoudelijke draagwijdte. Zo wordt een aanvulling voorzien in de bepalingen rond 'opstallen die geen grond zijn', de aanpassing van financiële zekerheden, de verstrekte informatie door instrumenterende ambtenaren voor het grondeninformatieregister en de aanvraag van een bodemattest via een webapplicatie. Verder zijn er aanpassingen bij de aanvullingen of wijzigingen van een conform verklaard

bodemsaneringsproject, de subsidie voor de bodemsaneringsorganisaties en de samenstelling van het opleidingspakket voor bodemsaneringsdeskundigen. Ten slotte zijn nog enkele juridisch-technische correcties van enkele bepalingen in het VLAREBO-besluit van 14 december 2007 opgenomen.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Het bijgaande voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering werd aangepast aan het wetgevingsadvies nr. 2024/141 van 23 april 2024.

Het advies van de Inspectie van Financiën werd op 3 mei 2024 verkregen. Voor een bespreking ervan zie infra punt 3A. Het begrotingsakkoord werd gegeven op 3 juni 2024.

2. INHOUD

Dit voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering kadert in het beleidsveld Omgeving en Natuur, inhoudelijk structurelement Bodem en Ondergrond en de strategische doelstelling SD 2. 'Herstel van bodemdiensten en bodemzorg'. Meer specifiek dragen de voorgestelde beleidsmaatregelen in het voorontwerp van besluit bij tot de realisatie van de volgende operationele doelstelling OD 1. 'Bodemkwaliteit garanderen via bodemsanering'.

Het voorontwerp omvat volgende wijzigingsvoorstellen:

- De invoering van een regeling voor de cofinanciering van beschrijvende bodemonderzoeken bij brandweergelateerde PFAS-verontreinigingen;
- De wijziging van de bestaande cofinancieringsregeling;
- Wijzigingen van het VLAREBO, VLAREL en Milieuhandhavingsbesluit die voortvloeien uit recente ontwikkelingen;
- Juridisch-technische aanpassingen en correcties.

Een algemene en artikelsgewijze toelichting bij het ontwerpbesluit is opgenomen in het verslag aan de Vlaamse Regering als bijlage bij deze nota.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

De volgende beleidsmaatregelen van het voorontwerp van decreet hebben een budgettaire impact voor de Vlaamse overheid:

- a. Cofinanciering van beschrijvende bodemonderzoeken bij brandweer gerelateerde PFAS-verontreinigingen*

In de cofinancieringsregeling voor beschrijvende bodemonderzoeken bij brandweer gerelateerde PFAS-verontreinigingen wordt er een schatting gemaakt naar de budgettaire impact daar er nog geen voorgaande gegevens zijn om op terug te vallen.

Op basis van de beschikbare gegevens zullen geraamd **554 beschrijvende bodemonderzoeken** voor brandweer gerelateerde PFAS-verontreiniging (BBO's) moeten worden uitgevoerd waarvoor de saneringsplichtige op basis van de voorgestelde regeling in aanmerking komt voor cofinanciering:

- ongeveer **150 BBO's** die opgestart zijn na 21 september 2021 en die voor de inwerkingtreding van de cofinancieringsregeling op 1 februari 2025 bij de OVAM zullen zijn ingediend. De kosten van voormelde BBO's komen op basis van de overgangsmaatregel van de voorgestelde cofinanciering ook in aanmerking voor cofinanciering.
- ongeveer **404 BBO's** die na de voormelde datum van inwerkingtreding van de cofinancieringsregeling bij de OVAM zullen worden ingediend.

Op basis van de beschikbare gegevens wordt de kostprijs van de uitvoering van een beschrijvend bodemonderzoek voor een brandweer gerelateerde PFAS-verontreiniging geraamd op **66.000 euro**. De bodemonderzoeken voor de PFAS-verontreinigingen zijn veel duurder dan de bodemonderzoeken voor andere verontreinigingen, zoals zware metalen, minerale olie of andere. Dit heeft niet te maken met een dure raamovereenkomst maar in eerste instantie met de hogere monstername- en analysekosten voor PFAS. Daarnaast wordt in de beschrijvende bodemonderzoeken voorzien, en dit is nodig voor een goede risico-evaluatie, dat gewassen en eieren worden geanalyseerd. De eigenheid van de PFAS-verontreinigingen zorgt er dus voor dat de beschrijvende bodemonderzoeken veel duurder zijn.

Het percentage van de cofinanciering wordt gedifferentieerd in functie van het feit of de begunstigde al dan niet een onderneming is:

- Voor ondernemingen: 35% van de subsidiabele kosten.
- Voor niet-ondernemingen andere dan natuurlijke personen: 50% van de subsidiabele kosten.
- Voor niet-ondernemingen natuurlijke personen: 95% van de subsidiabele kosten.

Op basis van de beschikbare gegevens kunnen de geraamde **404 BBO's** die na de datum van inwerkingtreding zullen worden uitgevoerd aan de volgende categorie van begunstigten worden toegewezen:

- Ondernemingen: 101 BBO's;
- Niet-ondernemingen andere dan natuurlijke personen: 174 BBO's;
- Niet-ondernemingen natuurlijke personen: 129 BBO's.

De BBO's die na 21 september 2021 in uitvoering zijn en voor de datum van inwerkingtreding van de cofinancieringsregeling bij de OVAM worden ingediend kunnen aan de volgende categorie van begunstigten worden toegewezen:

- Ondernemingen: 37 BBO's;
- Niet-ondernemingen andere dan natuurlijke personen: 64 BBO's;
- Niet-ondernemingen natuurlijke personen: 49 BBO's.

De budgettaire impact van de cofinanciering van de 404 BBO's die na de inwerkingtreding worden uitgevoerd en bij de OVAM ingediend, is als volgt (rekening houdend met een indexering van de kostprijs van een BBO met 10% gelet op kostprijsstijging)

- Ondernemingen: 101 BBO's x 66.000 euro x 35%: 2.333.100 euro;
- Niet-ondernemingen andere dan natuurlijke personen: 174 BBO's x 66.000 euro x 50%: 5.742.000 euro;
- Niet-ondernemingen natuurlijke personen: 129 BBO's x 66.000 euro x 95%: 8.449.500 euro.

Dit betekent een geraamde totale budgettaire impact van de cofinanciering voor de betreffende 404 BBO's van: 16.524.600 + 1.652.460 (indexering 10%): **18.177.060 euro**.

De budgettaire impact van de cofinanciering van de 150 BBO's die voor de inwerkingtreding van de cofinancieringsregeling bij de OVAM worden ingediend en in aanmerking komen voor cofinanciering, is als volgt (geen indexering):

- Ondernemingen: 37 BBO's x 66.000 euro x 35%: 854.700 euro;

- Niet-ondernemingen andere dan natuurlijke personen: 64 BBO's x 66.000 euro x 50%: 2.112.000 euro;
- Niet-ondernemingen natuurlijke personen: 49 BBO's x 66.000 euro x 95%: 3.072.300 euro.

Dit betekent een geraamde totale budgettaire impact van de cofinanciering voor de betreffende 150 BBO's van: **6.039.000 euro**.

De geraamde **totale budgettaire impact** van de cofinanciering voor de kosten van de geraamde 545 BBO's bedraagt bijgevolg **24.216.060 euro**.

De cofinanciering voor de op datum van inwerkingtreding van de cofinancieringsregeling reeds uitgevoerde BBO's zal naar waarschijnlijkheid de eerste drie jaren na de inwerkingtreding worden aangevraagd en dus ongeveer 2 miljoen euro per jaar gedurende de eerste 3 jaar (2025-2027). Rekening houdend dat de aanvraag tot cofinanciering van de 404 nog na de inwerkingtreding uit te voeren BBO's in de periode van 9 jaar na de inwerkingtreding zullen worden ingediend, betekent dit jaarlijks 2 miljoen euro per jaar over een periode van 9 jaar.

Daarnaast zal deze nieuwe cofinancieringsregeling ook nog een vermeerdering van personeelsinzet nodig hebben. De huidige cofinancieringsregeling voor bodemsaneringswerken bedraagt jaarlijks een gemiddelde van 15 aanvragen, wat overeenstemt met 0,2 VTE. Als ervanuit gegaan wordt dat er 63 aanvragen jaarlijks worden ingediend, zal dit een vermeerdering van personeelsinzet van 0,84 VTE nodig maken. Hierbij wordt er echter nog geen rekening gehouden met de verschillende aanpak voor de aanvragen gedaan door natuurlijke personen.

b. Wijziging cofinanciering bodemsanering: bedrag de-minimis wordt opgetrokken naar 300.000 EUR over een periode van 3 jaar

In de cofinancieringsregeling voor de bodemsanering wordt het maximaal uit te keren bedrag, zoals opgenomen in de aangepaste de-minimiswetgeving op Europees niveau, opgetrokken van 200.000 EUR, naar 300.000 EUR per 3 jaar.

Momenteel wordt er jaarlijks 2 miljoen EUR voorzien voor de cofinancieringsregeling van bodemsaneringen met historische verontreinigingen. Op basis van de beschikbare gegevens van de afgelopen jaren wordt de oefening gemaakt om de budgettaire weerslag te ramen.

De afgelopen drie jaar zijn er 44 cofinancieringsaanvragen ingediend en conform verklaard (2021: 17, 2022: 11, 2023: 16). Dit geeft een gemiddelde van 15 aanvragen per jaar.

Daarbij werden er drie aanvragen ingediend waarbij het maximumbedrag van 200 000 EUR per drie jaar werd overschreden (2021: 1, 2022: 0, 2023: 2), wat een gemiddelde geeft van 1 aanvraag per jaar. Deze aanvragen zouden onder de nieuwe de-minimisregeling volgende uitbetaling hebben gekregen. 2021: 300 000 EUR, 2023 a: 239 400 EUR, 2023 b: 266 063,17 EUR.

Dit geeft een gemiddelde budgettaire impact van **68.487,73 EUR per jaar** ((100 000 + 39 400 + 66 063,17)/3 jaar). Gezien het om een monetaire wijziging gaat, zal dit geen impact hebben op de behandeling van aanvragen cofinanciering.

Deze impact valt binnen het jaarlijks toegewezen bedrag voor deze cofinancieringsregeling, echter moet dit samengenomen worden met onderstaande uitwerking omtrent cofinanciering bij vrijstelling van saneringsplicht.

c. Wijziging cofinanciering bodemsanering: cofinanciering bij vrijstelling saneringsplicht (maximale percentage van 80%)

In de cofinancieringsregeling voor de bodemsanering wordt het personeel toepassingsgebied uitgebreid met de eigenaars die bij beslissing of van rechtswege zijn vrijgesteld van de saneringsplicht.

Hoewel de OVAM streeft naar een integratie van de herontwikkeling en de ambtshalve sanering is het toch niet mogelijk om in alle situaties ambtshalve op te treden vanwege de beperkte financiële middelen en personeel bij de OVAM. De wijziging van het personeel toepassingsgebied en het optrekken van het maximale percentage van de cofinanciering tot 80%, specifiek voor eigenaars die zijn vrijgesteld van saneringsplicht, kan ervoor zorgen dat vrijgestelde eigenaar bij een financiële afweging van de voordelen (mogelijkheid tot herontwikkeling en geoptimaliseerd gebruik van het terrein na infrastructuurwerken) en nadelen (20% van de kosten voor de bodemsaneringswerken zullen ten zijnen laste zijn) toch wenst over te gaan tot de uitvoering van de bodemsaneringswerken en dat in eerste instantie op eigen kosten. Voor 80% van de kosten kan de eigenaar daarna via facturen een tussenkomst via cofinanciering vragen.

Het is duidelijk dat deze regeling ook een verlichting betekent van de financiële middelen die door de overheid moeten worden voorzien voor de bodemsaneringswerken bij vrijgestelde eigenaars. Bij een uitvoering door de OVAM moet namelijk rekening worden gehouden met een 100% financiering terwijl in dit geval de bodemsaneringswerken slechts voor 80% doorwegen in de financiële middelen.

Het is momenteel nog niet duidelijk in welke mate dat deze regeling vrijgestelden van saneringsplicht kan verleiden tot het zelf uitvoeren van de bodemsanering. Hierbij wordt op basis van de beschikbare gegevens een oefening gemaakt om de budgettaire weerslag te ramen. Er wordt aangenomen dat op jaarbasis in 8 dossiers de vrijgestelde zal overgaan tot de bodemsaneringswerken met een gemiddelde kost van de bodemsanering van 250 000 euro. Dit betekent dat $8 \times 20\% \times 250\ 000 \text{ euro} = 400\ 000 \text{ euro}$ minder overheidsuitgaven worden geraamd door de voorgestelde regeling. Dit vermindert ook de personeelsinzet met ongeveer 0,2 VTE, nl. verminderde inzet voor de uitvoering van de ambtshalve sanering maar toename van de inzet voor behandeling van aanvragen cofinanciering.

Het **advies van de Inspectie van Financiën** van 3 mei 2024 gaat als bijlage bij deze nota.

De Inspectie van Financiën verleent een gunstig advies aan het voorgelegd ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering, op strikte voorwaarde dat:

- de impact inzake personeel wordt opgevangen binnen het bestaande personeelsbestand;
- de voorgestelde wijzigingen geen aanleiding geven tot toekomstige budgettaire meervragen;
- de impact van de wijziging van de cofinanciering bij vrijstelling van saneringsplicht en de impact van het optrekken van het maximaal uit te keren bedrag bij cofinanciering bodemsanering wordt opgevangen binnen het jaarlijks toegewezen bedrag voor deze cofinancieringsregeling.

Met toepassing van artikel 31 §1 van het BVR VCO is voor dit dossier het gemotiveerd **akkoord van de Vlaamse minister, bevoegd voor de begroting**, vereist. Het begrotingsakkoord werd gegeven op 3 juni 2024. Het begrotingsakkoord is gunstig onder de volgende voorwaarden:

- de budgettaire en personeelsimpact wordt opgevangen binnen de beschikbare refertekredieten en het bestaande personeelscontingent en niet kan leiden tot een meervraag in de toekomst;
- De middelen die middels dossier 2023002529 werden verschoven van het Bodembeschermingsfonds naar de OVAM worden ingezet door de OVAM om ambtshalve saneringen in de toekomst te beperken door het aanbieden van betere bodeminformatie en dit wordt cijfermatig onderbouwd tijdens de begrotingsopmaken. Indien blijkt dat de middelen in het Bodembeschermingsfonds toch ontoereikend zijn, dient u de verdeelsleutel opnieuw terug te draaien en dienen ook de werkingskredieten van de OVAM aangesproken te worden voor de nodige kosten.
- Voorliggend dossier geen enkel engagement inhoudt wat betreft de financiering van de maatregelen (bvb. saneringen) die de bodemonderzoeken onder punt 1 A. a) nota VR opleggen. De oprichting van een interfederaal fonds kan eventueel de nodige middelen samenbrengen voor de

financiële ondersteuning bij de uitvoering van de bodemsaneringen.

B. ESR-TOETS

Niet van toepassing.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorontwerp van besluit heeft een beperkte weerslag op de personeelswerking van de Vlaamse overheid (OVAM). Het voorzien van de mogelijkheid tot cofinanciering bij de vrijstelling van saneringsplicht vermindert de personeelsinzet (raming 0,2 VTE). De behandeling van bijkomende aanvragen tot cofinanciering, zowel voor de beschrijvende bodemonderzoeken als de bodemsaneringswerken, zal echter een bijkomende personeelsinzet vergen. Hierbij wordt geraamd dat dit afgerond 1 VTE zal bedragen. De totale impact is dus 0,8 VTE extra.

De personeelsimpact wordt opgevangen binnen het bestaande personeelsbestand.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Het voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering heeft een positieve weerslag op het personeel, werkingsuitgaven, ontvangsten, investeringen en schulden van de lokale en provinciale besturen. Lokale en provinciale besturen zijn vaak saneringsplichtigen voor brandweergelateerde PFAS-verontreinigingen. Zij kunnen voor oriënterende en beschrijvende bodemonderzoeken beroep doen op de 50% tussenkomst in cofinanciering.

4. VERDER TRAJECT

Het voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering wordt na de principiële goedkeuring voor advies voorgelegd aan de strategische adviesraden.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

- 1° haar principiële goedkeuring te hechten aan het bijgaande voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van diverse bepalingen in het VLAREBO-besluit van 14 december 2007, het besluit van de Vlaamse Regering van 12 december 2008 tot uitvoering van titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid en het VLAREL van 19 november 2010;
- 2° de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme te gelasten over het voormelde voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering het advies van de SERV en de Minaraad te vragen met verzoek om het advies mee te delen binnen een termijn van dertig dagen.

Zuhal DEMIR

Bijlagen

- 1) Voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van diverse bepalingen in het VLAREBO-besluit van 14 december 2007, het besluit van de Vlaamse Regering van 12 december 2008 tot uitvoering van titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid en het VLAREL van 19 november 2010;
- 2) Verslag aan de Vlaamse Regering;
- 3) Advies van de Inspectie van Financiën van 3 mei 2024;
- 4) Akkoord van de Vlaamse minister, bevoegd voor de begroting, van 3 juni 2024.